

Oppgave "enten"

I denne oppgaven vil jeg først redegjøre for begrepet profesjon. Deretter vil jeg presentere kort, hovedlinjene rundt de etiske teoriene nærhetsetikk og nytte-etikk. Årsaken for valg av etiske teorier ligger i at jeg følger det dit hen at Suzin Aage Christensen selv lener seg mot et prinsipp om nærhetsetikk rundt begrepet om profesjonsutøvere som menneskebehandling. Nytteetikken er valgt grunnet det samfunn vi lever i idag, hvor nyliberalistiske tankemåte fortsatt har en sentral rolle. Deretter vil jeg også redegjøre for prinsippet om new public management. Deretter vil jeg drøfte påstanden om profesjoner som menneskebehandling rundt new public management, samt begreper som medborgerskap og menneskeverd. Men først vil jeg redegjøre for og definere begrepet profesjon.

Emnekode : ET-401
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 2 av 10

I dagligtale blir profesjoner ofte omtalt som yrker, men det ligger noe mer i begrepet enn som så. Profesjoner har et mandat fra samfunnet. De skal løse oppgaver for samfunnet. Dermed omtales profesjoner ofte som en organisasjon. Dette gjelder både i form ~~av~~ hvordan disse oppgavene blir løst i form av organisering, men også profesjonenes egne organisasjoner. Det er vanlig å dele inn begrepet profesjon i en tradisjonell og en moderne definisjon.

Den tradisjonelle definisjonen er en smal definisjon. Den omhandler kun de klassiske profesjonene som leger, advokater og prester. Kjemnetegnet ved disse er at de hadde en lang og akademisk utdanning basert på teoretisk kunnskap. Det er gjennom denne utdannelsen at profesjonsutøveren ble "sertifisert" for profesjonen. Gjennom denne sertifiseringen får også profesjonen monopolet for yrkesutøvelsen. Det var også et krav om en profesjonsetikk for å kunne kalle seg en profesjon. Gjennom profesjonen får profesjonsutøveren en status samt goder.

Den moderne definisjonen er videre. Det er også den definisjonen som brukes i dag. Det tradisjonelle profesjons-

Emnekode : ET-401
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 3 av 10

begrepet hadde en rekke kriterier. Yrker som ikke utfyller kriteriene ble ofte omtalt som semi- eller halvprofesjoner. Gjennom utviklingen av velferdsstaten ønsket de såkalte semi- eller halvprofesjonene tilgang til profesjonsbegrepet. En rekke tidligere semi-profesjoner innførte bla. strengere akademiske krav i utdanningen (ret. innføringen av sykepleiervitenskap). Samtidig ble det også et større fokus på praktisk kunnskap og praksis i utdanningen. ~~Demokrat~~ Prosessene for hvem som kunne bli profesjoner ble demokratisert. Dermed ble nye yrker innlemmet i begrepet som blant annet sykepleiere, sosionomer og journalister. Disse utgjør i dag de moderne profesjonene, sammen med de tradisjonelle yrkene som leger, advokater og prester.

Vidre i denne oppgaven skal jeg gjøre rede for to etiske teorier.

Nærhetsetikken omhandler relasjonen mellom deg og meg, eller i dette tilfellet profesjonsutøver og klient. Det er denne relasjonen som avgjør hva som er moralsk eller etisk riktig. Som Levinas sier det, moralen ligger i den andres ansikt. Nærhetsetikken omtaler denne relasjonen med den andre som om å ha den andre i sin hånd. Løgstrup legger stor vekt

Emnekode : ET-401
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2022
Ark nr. : 11 av 10

på den etiske fordringen når han omtaler hva nærhetsetikken er. Den etiske fordringen går ut på at du alltid ønsker å gjøre den andre godt. Det er dette som er grunnlaget for dine etiske handlinger. Moralens ligger i relasjonen, og den ligger som et grunnlag for etiske fordring ligger som et grunnlag for dømmeløst i følge Høgstrup. Det er flere aspekter som vil kunne påvirke dømmeløsheten. Men den etiske fordring, om at du ønsker den andre godt, vil alltid ligge der som et bakteppe. Et annet sentralt aspekt ved nærhetsetikken er menneskeverdet. Det er ubrytelig. Den andres menneskeverd er uomtvistelig, for det er i møte med den andre moralen ligger.

Den andre etiske teorien jeg kort skal gjøre rede for er nytteetikken. Denne etiske teorien stammer fra Bentham og Mill. Dette etiske perspektivet går ut på å nyttemaksimere. Mest mulig nytte, til flest mulig, med minst mulig kostnad. Dømmeløsheten er situasjonsbestemt. Hva som er mest nyttig er allerede også det moralske viktige å gjøre. Denne formen for nytteetikk kalles handlingsutilitarianisme. En annen versjon av nytteetikken er regelutilitarianisme.

Emnekode : ET-401
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 5 av 10

Også denne formen for nytteetiske nyttemaksimerer, men med en regel i bunn. En regel du ikke kan nyttemaksimere på bekostning av. Dermed kan også prinsipper som menneskeverd være gjeldende i nytteetikken.

Nytteetikken trekkes gjerne sammen med utviklingen av new public management på slutten av 1980-tallet. Denne styringsformen ble utviklet som et motsvar til det man opplevde som en tunggrodd sosialdemokratisk velferdsstat. Gjennom en krigsbølge i vesten, med Margaret Thatcher og Ronald Reagan i spissen, ønsket man å effektivisere staten. Kostnadseffektivisering, outsourcing, målstyring og kvalitetsheving var sentrale aspekter. Man ønsket å "slanke" staten og øke kvaliteten. Unødvendige velferdsytelse ble fjernet.

New public management, eller nyliberalismens mål var å la det private stå for en rekke oppgaver som staten tradisjonelt hadde sørget for. Det som blir sentralt i denne oppgaven er hvordan new public management eller nyliberalisme har satt sin spor i det moderne norske samfunnet. Mange av dagens måter å løse

Emnekode : ET-460
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 6 av 10

Samfunnsoppgaver på er preget av nyliberalismens tanker. Dette er også sentralt i hvordan jeg tolker Svein Aage Christoffersens påstand om profesjoner som menneskebehandlere.

Sentralt i Christoffersens bok om profesjons-etikk er den menneskelige dimensjonen. Er dette en dimensjon som har forsvunnet fra dagens profesjonsutøvelse og profesjonsetikk? Som nevnt tidligere er nyliberalistiske tanker på langt nær ~~for~~ forsvunnet fra det norske stanset. Og det er lett å tolke Christoffersen som en kritisk rost av den nye public management - inspirerte velferdsstaten. Hvor er den menneskelige dimensjonen når nytte trumfer menneskelige behov? Samtidig jobber profesjonsutøveren i all høyeste grad med mennesker. Alle i mer eller mindre grad, de fleste i direkte klientforhold. Hvorfor går kostnads effektivisering foran, ikke kun i prosessen, men også uansett i profesjonsutøverens valg? Er ikke det å jobbe med mennesker det sentrale?

Profesjonene er gitt et mandat. Et mandat fra samfunnet for å gjøre en oppgave som omhandler dens borgere. Men allerede her begynner debatten. Er etikken basert på politikk eller relasjonen til den andre? Dette er hvert av standpunktene

Emnekode : ET-4110
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 7 av 10

i den profesjonsetiske debatten mellom Hernald Grimen og Per Nortveelt. Grimen mener det bør være en etikk basert på politikk, og som sørger for at profesjonsutøveren ikke ~~tar~~ kan male til sin egen luke. En etikk basert på det politiske mandatet profesjonene er gitt av samfunnet. Denne etikken må ligge i organisasjonene for å sørge for at den kan generaliseres. Men hvor er den menneskelige dimensjonen? Bør ikke etikken ligge i møtet med den andre? Dette er den ankerpunktet Nortveelt har over for Grimen.

Det er vanskelig å tolke Grimen dit hen at han er en nyteetiker ~~med~~ som er positiv til det nyliberalistiske tankesett. Men allerede her kommer konflikten til syne. Hva skjer når politikken gir profesjonene mandat til kun å kostnadseffektivisere? ~~Store deler av~~ Det moderne begrepet om lining profesjon gjør at store deler av alle profesjonsutøvere innlemmes i velferdsstaten. Hvordan behandler "menneskebehandlerne" sine pasienter eller klienter med en etikk basert på et nyttemaksimerende og nyliberalistisk samfunn? Hvor store intervaller får da vår pasient på hjemmehjelpens stoppeklokke?

Emnekode : ET-410
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2017
Ark nr. : 8 av 10

Løgstrup sier vi har den andre i vår nærhet. Vi ønsker den andre godt gjennom den etiske fordring. Slike prinsipper gir den profesjonsutøvende menneskebehandlingens godt spillerom. Men kan vi fjerne oss helt fra Grinnens perspektiver? Profesjonene har tross alt et samfunnsmandat som nødvendigvis vil spille en rolle. Vi er nødt til å være medborgere; vi må være en aktiv del av samfunnet.

Profesjonsutøvelse kan ~~være med på å sees~~ på som medborgerskap i praksis. Men medborgerskap som profesjonsutøvelse er nødt til å forhandle relasjoner til andre mennesker. Du kan ikke være en aktiv del av det sosiale samfunnet helt på egenhånd. Dine relasjoner som profesjonsutøver vil dermed påvirke dine handlinger. Og brude ikke da det moralske riktige kunne ut i din relasjon til den andre?

Samtidig er du som medborger og profesjonsutøver også med på å "hjelp" andre tilbake til samfunnet. Gjørne også tilbake som medborger, kanskje til å med som bedre medborger. Vil det ikke være mest nyttig for samfunnet at flest mulig var aktive ~~borgere~~ sosiale borgere? Men til hvilken ~~pris~~ pris vil kanskje nærhetsetikken spørre seg.

Emnekode : ET-410
Kandidatnr. : 2527
Dato : 22/11-2012
Ark nr. : 9 av 10

Et urokkelig prinsipp innen nærhets etikken er menneskeverdet. Det vil kunne brytes hvis du bare ser på nytten av å få flest mulig "tilbake" til samfunnet igjen. Det er ingen rangering av den andre, dermed ingen mulighet for å utelate noen. Samtidig må ikke menneskeverdet brytes, kun fordi en ønsker å nyttemaksimere. En regelutilitaristisk nytteetikker kan legge menneskeverdet i bunn. Dermed vil ikke menneskeverdet brytes.

På en annen side kan dette føre til en profesjonalistisk profesjonsutøvelse. Der profesjonsutøver i møte med klient vet hva som er best for klienten. Gjennom sin profesjon har profesjonsutøveren kunnskapen, og gjennom ^{ønsker om} å nyttemaksimere ~~ønsker om~~ flest mulig "tilbake" til samfunnet utøver det en form for profesjonalisme. Flest mulig skal tilbake, uavhengig av klientenes ønsker. Hvor er da dialogen?

Mennesket her blir et middel for å nå et mål. Det som Hans Slikerheim kaller det instrumentelle mistak. For å "løse" dette mener Slikerheim vi må ty til den treleddede relasjon. Dette betyr at alle relasjoner inneholder tre led: profesjonsutøver, klient og saken. Hvis ikke profesjonsutøver anerkjenner og respekterer klientens sak, bli-

Emnekode : ET-410
Kandidatnr. : 2577
Dato : 27/11-2012
Ark nr. : 10 av 10

Klienten betyr et middel for å nå et mål. I denne sammenheng å få flest mulig borgere som aktive og sosiale medborgere. Uten at den faktiske relasjon mellom profesjonsutøver og klient blir tatt hensyn til

I denne oppgaven har jeg drept ~~Christiansens~~ ^{Christoffersens} påstand om profesjoner som menneskebeholdende. Jeg vil hevde at ~~Christian~~ Christoffersens nærhetsetiske perspektiv legger til rette for et syn på profesjonsutøver som menneskebeholdende. Samtidig vil jeg hevde det er mulig å se nytteetisk på profesjoner på denne måten, spesielt regelutilitaristisk. Men der nytteetikken svikter er der hvor det er flere hensyn å ta. Menneskeverdet kan tas hensyn til, men til hvilken pris? Og hvis alle skal med, hvilke sluføansmessige vurderinger er det da du må ta? Det vil være vanskelig å ta et slikt valg på bestring av den relasjonen du allerede har med den andre, ^{rett og skett} ~~kan~~ fordi du er profesjonsutøver, og allerede har en relasjon med andre som medborgere.